

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 k.
Negyedévre 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 "
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és
ünnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 5.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XIX. évfolyam 37. szám.

Nagy-Várad.

Péntek, 1913. február 14.

Az általános választói jog és a hazafiság.

Dr. Molnár Imre.

A magyar nemzet e korszakalkotó kérdésének tárgyalásánál nem szenvedély és harc, hanem az objektív érvelés súlya alatt szabadna csak döntő határozatot hozni, ha tárgyalásunk komolyságát megőrizni akarjuk.

Nem akartam felszólalni, de az elhangzott beszédek súlyos tévedéseit megvilágítás nélkül nem hagyhatom.

Kmety Károly a magyar közjog professzora a pesti egyetemen, függetlenségi képviselő mondja: — A javaslat úgy is, amint van, értékesnek mondható még a mérsékelt választójog hívei előtt is s abszolúte nem igazságos azt demokratikus szempontból visszaesésnek nyilvánítani.

Felszólalásom első sorban Ágoston Péter biz. tag ellen irányul s itt sem foglalkozom csak néhány tétellel. Szerinte az iparosság el lesz nyomva e javaslattal. Pedig Magyarországon a műveltség hordozója az iparosság. Hogy a javaslat eléggé honorálja az iparosság értékét, azt az iparos szavazatoknak csaknem hétszerese a multtal szemben eléggé igazolja. Hogy az iparosság a műveltség hordozója Magyarországon, azt, ha úgy formulázza, hogy abban a néhány tucat városban nála erősebb a művelődés, elfogadom. De ez csak viszonylagos és a magyarság másik 75 százalékának sem műveltségét, sem politikai érettségét lekicsinyelni nem engedem. Nem hagyhatom megjegyzés nélkül azt

az állítását, hogy a 24 évi kort meghaladó 3 és fél millió irni olvasni tudó férfiból csak egy bizonyos rész kapja meg a választó jogot.

Ő szerinte tehát mind a negyedfélmilliónak meg kellene adni a választójogot. Hát én ezt a követelést Kristóffytól Justh Gyuláig és ezeken kívül egyetlen komoly párt részéről sem hallottam. Ez az álláspont már sem liberális, sem nem demokratikus; ez az álláspont a radikálizmus álláspontja, melyet azt hiszem a magyar nem többsége soha sem fog honorálni.

Friedländer Sámuel azt a merész állítást fejtegeti, hogy a kormány javaslata az iparosságra nézve, ha megvalósul, az iparosság a föld alá bujhat szegyenében, vagy Azsiába vándorolhat, szemben a művelt külföld nagy eredményével. Lássuk egy pár példával azt a külföldet. Anglia lakossága 80 százalékban iparos és kereskedő s a választási törvény még mindig erősen konzervatív.

Belgium 1893-ban áttért az általános választójogra s megtízszerezte azok számát. Amde az 1905—6-iki választásnál 1.606.000 választó közül egy szavazattal bírt 968.000, két szavazattal 362.000, három szavazattal 275.000 s így a plurális intelligens szavazatok 1 millió 550 ezere állott a kevésbé műveltek nem egészen egymillió szavazatával szemben.

Pedig Belgium ipar-állam, lakossága magasabb fokán áll a műveltségnek és vagyonnak s azért ott a jogkiterjesztés nagyobb mérvben eszközölhető veszély nélkül, mint nálunk.

Ausztriában az általános választójogi törvény 1896-ban majd 7 mil-

lióra emelte a választók számát, amde a curialis választójogi rendszer a 4 első curia intelligens 2 millió választójának 353 képviselőt engedett, míg az utolsó curia 5 millió kevésbé intelligens tömege csak 72 képviselő választására van jogosítva.

Midőn Ausztria 1907-ben elejtette a durva érdekképviselési rendszert, akkor a választókerületek mesterkéltséggel beosztásával akarta az intelligenciát erősíteni.

Ismeretesebb azok a szenvedélyes viták, az osztrák nemzetiségek, tartományok késhegyre menő harcai. És mindezek nem használhattak semmit; a cél nem lett elérve. Ausztria parlamentje a szenvedélyek marta-lékja, a birodalmi tanács nivójának alászállása, a németiség hegemoniájának összeroppanása és a szlávság diadalmas előnyomulása még csak a bizonyíték. Erdélyről egynéhány szót. Erdélyben a magyarság 34,3 százalék, a románok 55 százalék. Ma a magyarság szavazati százaléka 56, a románoké 28; míg a kormány javaslata alapján alászáll a magyarság 9 százalékkal s a románok felemelkednek 28 százalékról 34 százalékra. Székely, volt igazságügyminiszter szerint nem baj, ha 25—38 román képviselő bejő a parlamentbe, de hisz ebben az arányban bejöhet 100 nemzetiségi képviselő, a horvátokkal és a szocialistákkal esetleg 150-re mehet a számuk.

A magyar parlament a hazához nem teljes ragaszkodással bírók játéklabdájává lesz. Mert hisz amelyik magyar párthoz esetleg csatlakoznék, azé lesz a diadal.

Amde ezt a támogatást csak a magyar nemzet jogainak és érdekei-

Nagyvárad

Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete

fűszer-, csemege-bor és gyarmatárukban

Telefon 769. sz.

legolcsóbb bevásárlási forrás.

Rákóczi-ut, 6. szám alatt az
Orsolya-zárda épületében

Telefon 769. sz.

eláldozásával lehet megnyerni. Edig Magyarország kincse, szabadságunk palládiuma. Az első Andrássy Gyula mondotta csaknem így: Nekem Horvátország Hecuba, ha elvesz, sem érinti Magyarország létét, de Erdélyt míg az utolsó magyar vére el nem veszett, nem engedem.

A balkán harcok napfényre hozták, hogy a románság egy tekintélyes részének odakint s talán sokaknak idebent is nem ábránd a Románia irredenta; hanem az már komolyan számbavett politikai törekvés. T. Közgyűlés! Amilyenek a választók, olyan a parlament. Politikailag éretlen választók éretlen parlamentet hoznak létre. De amely állam parlamentjében a tudatlanság és műveletlenség uralkodik, az az állam befelé nyomorult, kifelé pedig az éhes szomszédok zsákmánya. Elfogadom a tanács javaslatát.

A háború.

A bolgárok visszavonulnak és a török előrenyomulnak: ez a hadi események tömör tartalma. Általában a döntésre készül mindenik hadviselő fél, de egyelőre egyik sem tartja alkalmasnak az időt a döntésre. A bolgárok igyekeznek erőiket összevonni, hogy a több oldalról friss erővel előtörő törökök bekerítő támadását kikerüljék. Döntés csak napok múlva várható.

Távirataink a következőket jelentik:

Támadnak a törökök.

Konstantinápoly, febr. 13.

Csorlunál és Kesan környékén hétfő óta szakadatlanul tart az ütközet. Hétfőről keddre virradó éjjel török hadihajók bombázták Silivrit. A csataldzsaí vonal előtt ismét megszállott helységekben a török hadvezetőség új polgári hatóságokat szervezett.

Enver bey sikere.

Páris, febr. 13.

Az Excelsior tudósítója jelenti Konstantinápolyból: Enver bey 60.000 főből álló különböző fegyvernemű csapataival a Márvány-tenger Eregli kikötőjében, Csorlútól délkeletre, sikeresen partra szállott. A bolgár csapatok a partraszállítás közben megtámadták a törököket, de a török hadihajók visszaverték a támadást és az egész sereget partra szállították.

A bolgárok feladták az Ergene folyó mellett elfoglalt vonalat és minden jel arra mutat, hogy tegnap óta nagy és általános csata kezdődött. Enver bey csapatai előnyomulnak és a Konstantinápolyból érkezett eddigi hírek szerint a bolgárok általános visszavonulást rendeznek.

Drinápoly bombázása.

Szófia, febr. 13.

A földmozgásokról jelentik: Drinápoly bombázása tovább tart. A hó 10-én és 11-én visszaverték a török helyőrség kirohanását. Ez alkalommal az ellenség több mint ezer

embert veszített. A Márvány-tenger partja Silivritől Bulairig a mi hatalmunkban van. Ezen a vonalon az ellenség tétlen.

Szerb segítség Bulgáriának.

London, febr. 13.

A Daily Mail jelenti Belgrádból: Megbízható forrásból arról értesülünk, hogy Bulgária azt kívánta Szerbiától, hogy azonnal két újabb hadosztályt, összesen 28.000 embert küldjön Drinápoly felé. A szerb minisztertanács elhatározta, hogy a kívánságnak eleget fog tenni.

A bihari választás.

Dr Morvay Zsigmond bihari képviselő.

Izgalmas nap volt tegnap Bihar községben. Ugyanis tegnap választottak képviselőt a kerület választói dr Várady Zsigmond helyet. A választáson mint már ismeretes is, két jelölt volt. És pedig a munkapárt részéről dr Morvay Zsigmond, a függetlenségi párt részéről pedig dr Rigó Lóránd. Erős küzdelmet fejtett ki mindkét párt. A délelőtti órákban dr Rigó Lóránd vezetett, de később aztán előnybe jött dr Morvay Zsigmond s ezt megtartotta a választás végéig. Este hat órákor hirdette ki Udvarhelyi Béla elnök a választás eredményét. Ez szerint dr Morvay Zsigmond 1119, dr Rigó Lóránd pedig 633 szavazatot kapott. Így dr Morvay Zsigmondot 486 szótöbbséggel megválasztott képviselőnek jelentette ki, amit a választó polgárság nagy éljenzéssel vett tudomásul.

A „Tiszántul” egyedüli volt a helybeli lapok közül, amely állandóan tudatta a közönséggel a bihari képviselőválasztás minden mozzanatát. Már reggel 9 órákor megjelent az első lap Kis Dávid és társa dohánytőzsdéjének, a Moskovits cipőgyárnak a Stepper cukrászdának és Láng József papírkereskedésének a kirakatában, valamint a Fekete sas és Royal kávéházakban. Így a közönség minden fél órában új híreket kapott a választásról.

A választás lefolyásáról következőket jelenti kiküldött munkatársunk:

A reggeli órák.

Bihar már a kora reggeli órákban mozgalmat mutatott az alkotmányos életnek. A kitűzött zászlók eltűntek a bogárhátú házakról. A máskülönbben csendes utcán szorgos sürgős-forgás volt. Majd dobpergés hallatszott és a kirendelt katonaság kivonult a községből a pályaudvarra, ahol elfoglalta a kijelölt helyet.

Pontban nyolc órákor Udvarhelyi elnök megnyitotta a választást. Ekkor úgy a munka-, mint az ellenzéki pártok részéről 12–12 aláírással megtették ajánlataikat a választók. A függetlenségi párt Rigó Lórándot a munkapárt Morvay Zsigmondot ajánlotta.

Kilenc óráig semmi mozgalmat nem mutatkozik a választás helyisége körül. Szavazók az ajánlattevőkön kívül nincsenek. Kilenc órákor a bihari választók felvonulnak. A sorshuzás kedvez nekik, ők kezdik a választást. A munkapárti táborban alig van egy néhány szavazó. A képviselők Hámory László, Szojka Kálmán, Farkas

Pál, Nagy Sándor, Rednik Gábor, Ertsey Péter, Almássy László, Pál Alfréd egy csoportban vannak Nagy Márton, Cziffra Kálmán, Ravazdy Barna hatósági közegekkel. Kilenc órákor megkezdődik a szavazás.

A szavazás.

Az első küldöttségénél, melynek Udvarhelyi Béla az elnöke, csak úgy önti a Rigó párt a szavazókat. Az első órában Rigó 63 Morvay 23 voksot kap. A második küldöttségénél, hol Beliczay Elek az elnök, még nincs szavazó. Ott még csend van. Tíz órákor már gyülekeznek a második küldöttség községei. Tíz órákor Rigó 148, Morvay 70 szavazattal áll.

A munkapárt már izgatott kezd lenni. Egyszerre jelzik, hogy jön a szalárdi járás. Pár perc múlva a Tóth Mihály földbirtokos vonatja berebög. Zsufolva van választókkal. A munkapárt lelkesedése határtalan.

Tizenegy órákor Rigó 255, Morvay 110 szavazatot kapott. Ekkor érkezik meg a körszölgvi különvonat, pár percre rá a második iparvonat. Csak úgy özönlött a vonatból a választóközönség, míg a függetlenségi párti táborba alig jön egy-két kocsi.

Fél 12 órákor a szavazatok állása már kezd változni. A Morvay-párti községek kezdenek szavazni. Ekkor a szavazatok aránya következő:

Rigó Loránd	256,
Morvay Zsigmond	221.

Tizenkét órákor már a Morvay-párt utólérte a Rigó-pártot. Ekkor a szavazatok így állottak:

Rigó Loránd	259
Morvay Zsigmond	403.

Tizenkét órákor újabb vonat érkezett zsufolva munkapárti választókkal.

Délután két órára tudni lehetett, hogy Morvay győzelme bizonyos. 2 órákor a szavazatok aránya a következő:

Rigó Loránd	315
Morvay Zsigmond	768

Most már állandóan vezet a Morvay pártja 3 órákor:

Rigó Loránd	381
Morvay Zsigmond	950

szavazattal áll.

Három órákor Udvarhelyi Béla kihirdeti a zárórát. A függetlenségi párt látva a veszteséget, elkeseredetten kiabálnak át a munkapártba. Később annyira mentek, hogy sértegették is a jelenlévőket. Nehogy összetűzésre adjon okot ez az eljárás, Lukovics Gyula esendőrszázados igen tapintatosan, de azért határozottan lépett fel. A zajongó függetlenségiakat a lovascsendőr járőrök viszatartották pár lépésre és elcsendesítették.

Az eredmény.

Hat óráig zavartalanul folyt a szavazás a második küldöttségénél. Az elsőnél már 4 órákor Udvarhelyi Béla elnök befejezte a választást.

Hat óra után érkezett az értesítés, hogy Morvay a vonattal ki fog utazni Biharra. Még tartott a szavazás, mikor Morvay megérkezett. Óriási lelkesedéssel fogadta a párt. A választók zászlókkal vonultak ki Morvai elé. Az utolsó voks leadása után összeszámlálták a szavazatokat.

Rigó Loránd	633
Morvay Zsigmond	1119

szavazatot kapott.

A szokásos jegyzőkönyvek elkészítése után Udvarhelyi Béla befejezettnek nyilvánította a választást. Ekkor a szavazók közül küldöttséget alakítottak és felkérték Morvay Zsigmondot, hogy jelenjen meg a választási elnök előtt.

Rövid idő múlva a küldöttséggel megjelent Morvay Zsigmond a választás helyiségében. Itt Udvarhelyi Béla üdvözölte és igen megleghangú beszéd kíséretében adta át a bihari kerület mandátumát az új képviselőnek. Zugó éljenzés mellett vette át Morvay a mandátumát. Megható szavakkal köszönte meg a megválasztását és kijelentette, hogy a kerület érdekeit minden tekintetben meg fogja védeni és azokért dolgozni fog. Ezzel a szokásos iratokat átvette az elnöktől.

Morvayt 486 szavazattöbbséggel választották meg a bihari kerületben képviselőnek.

Az üdvözlő táviratok.

A választás megtörténte után a munkapárt nevében Tóth Mihály pártelnök a következő táviratokat intézte gróf Tisza Istvánhoz és Lukács Lászlóhoz:

Gróf Tisza István urnak
a képviselőház elnökének

Budapest.

A választói jog jegyében nyert első győzelmünk alkalmából Nagyméltóságodat, mint ezen küzdelmünk legkiválóbb harcosát és vezérét a győzelem fényes eredményéből kifolyólag szívünk minden melegével üdvözljük és a magyarság fenntartóját látjuk Nagyméltóságodban akkor, mikor a bihari választó kerület munkapártja nevében tántorithatatlan bizalommal üdvözljük.

Tóth Mihály,
pártelnök.

A miniszterelnökhöz a következő táviratot küldték:

Lukács László
miniszterelnök urnak

Budapest

A bihari választókerület munkapártja nevében a választói jog kérdésében megvívott harcunk fényes győzelme alkalmából szívünk és lelkünk melegével Nagyméltóságodat, a törvény megalkotóját és és pártunk hivatott vezérét üdvözljük.

Tóth Mihály,
pártelnök.

A választás ezzel befejezést is nyert. A választás minden tekintetben példás rendben folyt le. A szavazók fegyelmezettsége valóban elismerésre méltó volt.

Este 8 órakor az új országgyűlési képviselő, Morvay Zsigmond, kíséretével együtt haza utazott Nagyváradra, ahol már számmal várták rokonai, tisztelői és barátai, akik elhalmozták szerencsekívánataikkal.

A csendőrséget és katonaságot szintén csak elismerés illetheti, mert az ő tapintatos eljárásuk is sokban hozzájárult ahhoz, hogy oly példás rendben folyt le a választás.

Jankovich Béla államtitkár hivatalba lépése. Jankovich Béla, a vallás- és közoktatási miniszterium ujonnan kinevezett államtitkára tegnap délelőtt foglalta el hivatalát. A miniszterium tisztviselőt kara már féltizenegy órakor teljes számban gyülekezett a miniszterium nagy fogadótermében. Az új államtitkár gróf Zichy János miniszter és Náray Szabó Sándor államtitkár kíséretében lépett a te-

rembe. Zichy János miniszter mutatta be Jankovichnak a tisztviselőket és kérte támogatásukat az új államtitkár működéséhez. Jankovich Béla beszélt ezután és beszédében kifejezte azt a reményt, hogy a tisztviselők támogatni fogják.

VÁROSI KÖZGYÜLÉS.

— Első nap. —

Olyan tömegesen tödultak fel a városatyák tegnap a városi közgyűlésre, mintha legalább is restauráció lett volna. A politika száznál több bizottsági tagot hozott össze, hogy döntsék el a haza sorsát.

Hát bizony egész komolyan a haza sorsa forgott szóban, mert ha egyik-másik radikális gondolkodás szerint kormányoznák a hazát, nagyon hamar fűtyölnének a hazának; különösen a nemzetiségek.

Magasan emelkedett ki a vitából dr. Molnár Imre hazafiságtól izzó beszéde, amelyben szembe szállt s érvekkel bizonyította az ellenzék által követelt általános, titkos választójog káros hatását.

A közgyűlést ma folytatják s a költségvetés is most kerül tárgyalásra. Vajjon lesznek-e annyian jelen, mint tegnap.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnökölt. A bizottsági tagok nagy számmal voltak jelen.

A megnyitás után a polgármester havi jelentését terjesztették elő, amelynek a közigazgatásra vonatkozó adatait már közöltük.

Megemlékezik még a jelentés dr. Várady Zsigmond orsz. képviselő haláláról s a temetés alkalmából tett intézkedésekről.

Bejeleníti továbbá, hogy gróf Széchenyi Miklós püspök a tüdőbetegek szanatoriuma javára 144 kor. 20 fill. juttatott hozzá, mint a templomi gyűjtés eredményét.

Dr. Adorján Emil a pártja nevében kegyeletesen adózik dr. Várady Zsigmond emlékének, de a részvét kifejezését nem tartja elégnak, hanem indítványozza, hogy egy utcát nevezzenek el dr. Várady Zsigmond nevére s erre nézve a tanács tegyen javaslatot. — Elfogadták.

Dr. Olasz Béla indítványozza, hogy a költségvetést rendkívüli közgyűlésen tárgyalják.

Dr. Adorján Emil pártolja az indítványt.

Dr. Hoványi Géza rámutat, hogy már is elkéstünk a költségvetéssel. Ne halasszák, hanem tárgyalják most.

A többség dr. Olasz Béla indítványát elvetette.

A földmívelési miniszternek a borellenőrző bizottságra vonatkozó leiratát tudomásul vették.

Abaujmegyének az alkoholizmus terjedésének meggátlása érdekében a kormányhoz intézett feliratát hasonszellemei felirattal pártolják.

A választójog kérdése.

Dr. Adorján Emil és társai indítványt adtak be, amelyben kéri, hogy a közgyűlés tiltakozzék a benyújtott választási törvényjavaslat törvényerőre emelése ellen s irjon fel a város az általános választójog mellett.

A tanács napirendre térést indítványoz. Dr. Agoston Péter szólott először a kérdéshez. Számadatokat sorol fel annak igazolására, hogy a kormány szűkre szabta a választói jog kiterjesztését. Az irni olvasni tudás mellett még 8 hold földet és adócentust is állít fel azzal az érvel, hogy a magyarságot védje, holott éppen a nemzetiségi megyékben van a kisbirtokosok zöme, tehát a magyarság hátrányban van a föld tekintetében; így van az egyhelyben lakással is;

az adófizetésnél is ez az arány. Ezeket az adatokat a kormány állította össze. A választójogosság így megállapítva, az ipari munkásra sérelmes, különösen a 30 éves kor és és a magán szolgálati viszony miatt. Ez utóbbival szemben fel kell emelni a városoknak a szavukat. Az őstermelők 56 százalékban, az ipar és kereskedelem 39 százalékban lesz a választó, az agrár érdekek istápolása céljából. Tiltakozni kell a törvényjavaslat ellen, mert a városi polgárság szempontjából azt elfogadni nem lehet. Adorján és tsai indítványát fogadja el.

Dr. Hoványi Géza hivatkozik arra, hogy Nagyvárad város törvényhatósága már állást foglalt a választójog tárgyában. Az Adorjáné által beadott indítvány tisztán politikai célzatu dolog s ezért a tanács javaslatát pártolja. Az általános szavazati jog hívei az ellenvéleményüket gyanúsításokkal halmozzák el, amire pedig nem szolgáltak rá, mert mindannyian hívei a választói jog legselesebb kiterjesztésének. Ő mindazon elveket vallja most is, amelyeket megválasztásánál nyilvánított s azok benne is vannak a törvényjavaslatban. Vannak ugyan kifogások a javaslatban, de ezeket módosítják. Foglalkozott az Agoston Péter által felhozott statisztikai adatokkal s bizonyítja, hogy Magyarországon nem lehet olyan választási törvényt alkotni, mely szerint a többség ne a földmíveléssel foglalkozóké legyen. A statisztika szerint a más foglalkozás csak 20 százaléka a lakosságnak (Zaj). A javaslat szerint az ipari foglalkozású szavazók száma 26,000-ről 200,000-re emelkedik, tehát az Agoston Péter által felhozott következtetés csak frázis. A javaslat célja, hogy a magyarság supremáciája s a magyar intelligencia vezetészerepe biztosíttassék.

Midőn dr. Hoványi Géza beszédével ideérkezett, a karzatról egy szocialista szabósegéd egy rakás röpecdulat dobott le, amely éppen dr. Hoványi Géza mellett esett le. Az incidens a teremben nagy forrongást idézett elő. A sárga cédulákat csakhamar szétkapkodták.

Dr. Hoványi Géza: Ez a politikai érettség, amelyet önök hirdetnek, mondta az ellenzék felé.

Hlatky Dndre főispán, elnök erélyesen figyelmeztette a karzaton levő hallgatóságot, hogy ha nem viselkedik nyugodtan, kénytelen lesz a karzatot kiüríteni.

Dr. Hoványi Géza: Szomorú jelenség, hogy ma így lehet véleményét nyilvánítani. Magyarországon csak a legszélsőbb rétegeknek szabad véleményüknek kifejezést adni, de az ellenvéleményű polgárságot az egész országban terrorizálják. — Majd rátérve a tárgyra, hivatkozik arra, hogy a munkapárt mindég vallotta programjaul, a magyarság kidomborítása és az intelligencia vezetése mellett a választói jog legszélsőbb kiterjesztését. A jelenlegi választói törvénnyel szemben az új javaslat demokrata alapon áll, de semmiesetre sem oly széles alapon, amelyről azután visszatérni nem lehetne. A mostani javaslatot, a tapasztalatok alapján ki lehet terjeszteni. Lépésről-lépésre fog a demokratizmus kifejezést oda, ahova most még a nemzet szempontjából, halafui aggodalom nélkül nem mehetnek. Indítványozza, hogy a beadvány és a tanács javaslatának félretételével a törvényhatóság önálló indítványként mondja ki, hogy a magyar nemzeti jelleg kidomborításával és az értelmiség biztosításával a választójog lehető legdemokratikusabb kiterjesztését feliratban kéri.

Dr. Friedländer Sámuel szólott ezután a tanács javaslata ellen; különben pedig vitakozott az előbbi felszólalásokkal. Nyakatekert logikával azt fejtegette, hogy a törvényjavaslat sértő a magyarságra. A javaslat retrogád irányu s azt célozza, hogy a munkást az agrár érdekek képviselői kiszorolják. A nacionalizmus jelszáva burkolódzik a reakció. Majd kijelenti, hogy a választójogi harc addig tart, míg becsületes vá-

lasztójog lesz. A mostani javaslattal a bűn kodifikálva lenne. Foglalkozik gróf Tisza István cikkével s Adorjánék indítványát fogadja el.

Gábel Jakab rámutat az Erdélyből felhangzó panaszokra, amelyekben Erdélyt féltik a pusztulástól, a nemzetiségek miatt. Mikor ilyen hangok érkeznek a szomszéd hazarészből, akkor nagyon érthető az aggodalom. Dr. Ágoston adatait cáfolja, majd kijelenti, hogy ha a magyarság fentartását kell megvédeni, akkor sutba dobja a demokráciát. A választójog kiszélesítése automatice fog jönni, ha a közoktatási törvényt becsületesen végrehajtják. Hoványi Géza indítványát fogadja el.

Dr. Moskovits József a választójog nem politikai, hanem szociális kérdés. A saját véleménye szerint sem a kormány javaslata, sem az ellenzék álláspontja nem szerencsés s helyteleníti, hogy az ellenzék a radikalizmussal kacérkodik s előkészíti a nagy sztrájkot. Inkább a közgazdasági helyzettel kellene foglalkozni. A választási törvényben a magyarság vezető szerepét biztosítani kell. Nem hivatkozik az általános és titkos választásnak, de korlátokat nem akar állítani az iparos munkásokra. A 24. életévet elégnek véli. Indítványozza, hogy írjon fel a város s kérje, hogy a parlamenti béke sürgős helyreállításával a választói jog a magyarság vezető szerepe és a magyar állam egységének fentartását biztosítva, demokratikus alapon akként oldásék meg, hogy mindazok, akik a magyar nyelvet írásban és olvasásban bírják és a kik 2 év óta állandóan valamely betegségyező pénztárnak tagjai, minden vagyoni cenzus nélkül gyakorolhassák szavazati jogukat, még pedig városokban titkosan, falukban nyilvánosan.

Dr. Adorján Emil tartott ezután hosszabb beszédet. A város már állást foglalt az általános titkos választási jog mellett, hát most miért nem vall szint a tanács. A nemzetiségi kérdést szeretettel lehet megoldani, mint Amerikában. Amíg a törvények és a terhek az irni-olvasni nem tudókra is ki van terjesztve, addig a jogokból kizárják őket. Hogy kevés nálunk az intelligencia, ez nem a nép hibája. Részletesen foglalkozik a tanács javaslatával. Majd így fejezi be beszédét: Ha leszavaznak is bennünket, egyet látni fognak, hogy kevés köztünk a szavazatkülönbség s a többsége nem sokára meg lesz az ellenzéknek, mert a megyékben lehet a szolgabíróknak uralkodni, de a város a polgároké.

Dr. Váradi Odön beszélt a tanács javaslata ellen.

Ezután dr. Molnár Imre mondott remek, hazafias beszédet, amelyet lapunk élén közlünk.

Dr. Ágoston Péter reflektált a Molnár beszédére.

Szavazásra kerülén a sor, 55 szóval 47 ellenében dr. Hoványi Géza indítványát fogadták el.

Dr. Hoványi Géza indítványára igennel szavaztak:

Butyka Lajos, Frankó Endre, dr. Hoványi Géza, dr. Hoványi Gyula, dr. Károly Irén, dr. Medvigy Gábor, dr. Molnár Imre, Papp Miklós, Siket Traján, Stark Gyula, Székely Sándor, Fényes Manó, dr. Vueskies Gyula, Gábel Jakab, Grosz Géza, Hiemesch Frigyes, Löwenstein Zsigmond, Reismann Mór, dr. Tóth Ferenc, Schwartz Antal, Ullmann Sándor, Farkas Izidor, Fábry József, dr. Moskovits Miklós, id. Moskovits Mór, ifj. Moskovits Mór, dr. Nyíry Odön, Harmathy Károly, Ineze Lajos, Ineze Lipót, Juszt Károly, dr. Löblé László, Leitner Márton, dr. Mihelfi Lajos, Rádl Odön, Rendes Vilmos, ifj. Ullmann Izidor, Weiszlovits Lajos, Rimler Károly, Bordé Ferenc, Pásztor Bertalan, Eleméry Ferenc, Lukács Odön, dr. Istvánffy István, Nizsalovszky Sándor, Bige Béla, dr. Mayer László, Kőszeghy József, Szücs Géza, Jelenek Géza, Tóth Béla, Themleitner György,

Papolezy Ferenc, Jablonszky Emil, Molnár Imre.

Dr. Adorján Emil indítványára nemmel szavaztak:

Hann Lajos, Kiss Dávid, Láng József, Lukács Géza, Sas Ede, dr. Stokker József, Szilárdy Ernő, Szokoly Tamás, Tabéry Armin, dr. Adorján Emil, dr. Altmann Jakab, Balogh Döme, Boros Jenő, Czegléd Jermiás, Cser János, dr. Grósz Menyhért, dr. Kecskeméti Lipót, Kelen Béla, Köblös Ferenc, Pásztor Ede, Sulyok István, Schwartz Izidor, Szabó Károly, Tátray Sándor, Weisz Lajos, Zboray Gyula, dr. Ágoston Péter, Fried Ferenc, Aczél Zsigmond, dr. Bárdos Imre, dr. Dénes Sándor, dr. Friedländer Samuel, dr. Grósz Imre, Grósz Sándor, dr. György Ernő, dr. Moskovits Miksa, dr. Olasz Béla, Oláh Ferenc, Oláry Gyula, ifj. Popper József, dr. Rezső Mór, Róth Henrik, Rósenberg Izsó, dr. Váradi Odön, Weiszlovits Emil, Weiszlovits Gyula, dr. Thury László.

Interpellációk.

Interpellációkra került ezután a sor.

Balogh Döme kifogásolja, hogy az utcák kavicsolásánál ismét a hírhedt rovást használják, továbbá a kihágási bíróság szigorúan járjon el az elmarasztalt felekkel.

A közgyűlést ma, pénteken délután folytatják.

† Dr. Karsch Lollion 1845—1913.

Mélységes fájdalommal állunk dr. Karsch Lollion ravatalánál.

Tudjuk, hogy egyszer odakerülünk mindnyájan. Tudjuk, hogy ezen a földi vándoruton valamennyien elérkezünk ahhoz az állomáshoz, a melyen túl le hull rólunk a por és hamu, a melyen túl nincs gyémánt és koldusbot, nincs mágnás és napszámos, nincs hiúság és küzködés, csak igazság és itélet.

Karsch Lollionról hónapok óta tudta mindenki, hogy az ő sokat szenvedett földi porhüvelyé közel van ehhez az állomáshoz. Tudtuk, hogy betegsége gyógyíthatatlan, hogy rettenetes kínjai közepette megváltás lesz számára a halál. És mégis: koporsója előtt állva, lehetetlen elnyomni fájdalmunkat.

Valami szomorúan tragikus van Karsch Lollion életének e befejezésében.

Mintha még most is látnám, a mint utólszor találkoztam vele. A fájdalomtól, gyötrelmekből elesigázott, kimerült ősz kanonok ott ült karosszékeiben. Alig lehetett ráismerni; hiszen hónapok óta valóságos martirium volt élete. Ritkán szólt egy-két szót, látszott, hogy az élet már csak teher az ő számára. A rövid látogatás alatt valahogyan szó esett a katolikus mozgalmakról. És akkor egy percre az a megtört, szenvedő beteg egyszerre ismét a régi Karsch lett. A régi Karsch, aki maga is ott állott valamikor a küzdők első sorában. A ki később buzditója, lelkesítője, böles mestere volt az ő nyomdokain haladó generációnak. A szeme megvillant s az elgyötört testen győzedelmeskedő lélek egy percre ismét ott volt az egyházért folyó küzdelem csataviharaiban.

Hogy ennek a nemes léleknek, nagy tehetségű és nagy képzettségű tudósnak, áldott jó szívnek ily hosszú, kínos szenvedés jutott élete befejezéséül!

Életrajza.

Karsch Lollion messze idegenből, a szepesi felvidékről került Nagyváradra, Gnezdán született 1845 március 20-án. Apja tisztességes kovácsmester volt, ki valamikor itt töltötte segédéveit Váradon. Az ötvenes évek közepe táján eljött Váradra, meglátogatni az ő régi mesterét s magával hozta az akkor körülbelül tíz éves Lollion nevezetű fiát. Apja itt megbetegedett s a kórházban halt meg. Fiát megszerette és magához vette az akkori kórházi főorvos, dr. Róth Ferenc s a saját gyermekeivel együtt iskoláztatta mindaddig, míg a Salamon intézetbe (ma Szt. József-intézet) került. Később is az ő háza volt az otthona, sok jóssággal és szeretettel volt iránta, amit Karsch később hasonlóval viszonzott Róth gyermekei iránt.

A váradai gimnáziumot kitűnő eredménnyel végezvén, bevette őt b. e. Szaniszló püspök kispapjai közé s a theologiai tanulmányok végzésére Budapestre küldte a központi szemináriumba, melynek egyik legkitűnőbb növendéke lett. 1869 aug. 28-án szenteltetett pappá s Bélbe került káplánnak, hol azonban csak félét töltött, 1870-ben már a nagyváradai papnöveldeben tanulmányi felügyelő és egy év múlva a bibliai tudományok és a zsidó nyelvtan tanára lett. Ez volt az igazi hivatása, melyben több mint két évtizedet töltött. Ebben a korban és ebben a szakmában alig volt az országban nála alaposabban képzettebb bárki is még az egyetemi tanárok között is. Hogy még sem jutott be az egyetemre tanárnak, ami mostoha kulturális viszonyaink okozták. Bármilyen jószívű ember volt is, mint tanár rendkívül szigorú volt; nehéz volt a tantárgya s megkövetelte tanítványaitól, hogy jól tudják azt. Rettegtek tőle, habár szerették is.

Széleskörű irodalmi működést fejtett ki az egyházi irodalomnak ugyyszólván minden szakmájában. Első nagyobb munkájával *Materializmus, raczionalizmus és a kereszténység* egyetemi pályadíjat nyert — egy egyetemi tanárral együtt. Ettől kezdve sürű egymásutánban jelentek meg művei és tudományos értekezései. A *tízparancsolat és századunk*, A *Szentírás tan kézi könyve* (ma is több szemináriumban használják), *Szentírás magyarázat, Evangéliumi szakaszok magyarázata, Ünnepi és alkalmi beszédek, Felsőbb homiliák* stb. stb.

A napi sajtónak is szorgalmas munkása volt. Mikor Rádl Odön szerkesztette a *Nagyváradot* Karsch volt egyik legszorgalmasabb munkatársa. Emlékezetes polémiaja, melyet a Nagyváradban dr. Rózenberg főrabbiával és Wohl Károly talmudistával folytatott s amelybe ő maradt a győztes.

Mint szónok inkább az értelem meggyőzésére törekedett, sem organuma, sem temperamentuma nem volt a tüzeesebb szónoklathoz Nagy-Várad társadalma igen kedvelte, egy izben városatyának is megválasztották.

1892-ben *Derecskére* ment plébánosnak, hol több mint egy évtizedig lelkipásztorkodott. *Szmrecesányi* püspök 1903-ban Váradra jöven még ugyanazon évben ki nevezette *váradi kanonoknak* őt, kihez még a szemináriumi évekből származó barátság fűzte.

Mint kanonok visszaluzódott a közéletől, csak hivatásának élt és a jótékonyágnak.

A *Szent József*-intézetben, hol egykor nevezkedett s melynek kormányzója volt őt év előtt, 60000 korona alapítványt tett. Két hónappal ezelőtt pedig 25000 koronát adott a *Szent Vincze-intézetnek* s ugyancsak 25000 koronát a káptalani alamizsna-pénztárnak.

Betegsége és halála.

Karsch Lollion egy év óta kezdett betegeskedni, belső szervezetét rák támadta meg. Bajára Kőszegen dr. Dreiszker szana-

(Saját tud.) A főrendiház e hó 22-én, vagy ezt követő napok egyikén ülést fog tartani. A főrendiház

az országgyűlés által hozott törvényeket és a miniszteri rendeleteket fogja tárgyalni.

Megjött a vármegye költségvetése.

Nem kapnak lakbért a dijakok

Végre, annyi hosszú utánjárás után leérkezett tegnap a vármegyéhez a múlt évi közszükségleti és építkezési alap.

Csupán néhány embernek hozott örömet, de többnek csalódást hozott. Óriási pénzüsszegekről van szó benne, hiszen egy egész vármegye közszükségleti és építkezési kiadásáról gondoskodik.

A legrosszabb a költségvetés a vármegyei dijakokra. Ugyanis a vármegye törvényhatósága által felvett évi lakbérjárdóság fedezetét teljesen törölte a miniszter. Pedig mindössze 12200 koronáról van szó, ami pedig elenyésző kevés egy vármegyénél.

Azal indokolja a miniszter ezt, hogy a törvényhatóság még a saját zsebe terhére sem adhat magasabb díjazást napidíjasainak, mint az állam. Biharvármegyénél e szerint most több fizetése van egy hajdunak, mint egy iskolát végzett, kezelő tisztviselőnek.

Hát nem szégyen ez?

A vármegye mindent elkövetett, hogy változtasson a helyzeten, de sikertelenül. Mindenre van pénz a vármegyénél, csak éppen e célra nem. Legalább is a miniszter csupán tételt törölte.

A miniszter megengedte, hogy a vármegye e kiadásainak a fedezetére három és fél százalékos közszükségleti adót vessen ki.

A költségvetés szerint a vármegyének 1912. évre

- bevételben	317033 kor. — fillér
- kiadásban	315518 kor. 68 fillér
maradványban	1514 kor. 32 fillér

volt előirányozva.

Már a múlt év zárszámadásának is készen kellene lenni, de hol van még csak az ez évi költségvetés?

Jóváhagyta azonkívül a miniszter: Csányi Istvánné kegydíját, a nagyváradi róm. kath. tanítóképző intézet évi segélyét, valamint Schüller Antal, Költő Gyula, Jámor József és Pálca Viktor segélyét is.

Az építkezési alap költségvetését változtatlanul hagyta jóvá a miniszter. Még abba is beleegyezett, hogy az építkezési alap 4 és fél százalékos kamatu, 3 év alatt visszafizetendő kölcsönt vegyen valamelyik másik alapból. E költségvetés 150,000 kor. bevétellel és 148,246 kor. 67 fill. kiadással, így 1753 kor. 33 fillér maradvány előirányzattal érkezett le.

Igazán különös, hogy a költségvetés csak most érkezett le, holott már a múlt évben e szerint keltett volna a vármegyének fedeznie, tehát éppen egy évvel előbb kellett volna leérkeznie.

El lehet gondolni, hogy egy, csupán a közszükségleti alapnál 300,000 koronás költségvetésű vármegye háztartásában mi fordulást idézhetett ez elő!

Beleőrült a féltékenységre.

*

Megrázó tragédiája ez egy kiművelt, okos főnek, amelyet rettenetesen megzavart a modern emberi betegség: az idegesség. Tegnap este dr. Poynár Dezső városi árvaszéki ülnököt annyira hatalmába kerítette ez a betegség, hogy ép elméje meghibbant és majdnem végzetes tettet követett el.

Kimélni akarjuk a családát és feleségét. De a napok krónikáinak szomorú kötelessége, hogy publikáljon ilyen esetekben mindent, ami a dolog lényegéhez tartozik. Ezért kell elmondanunk, hogy a megőrült szerencsétlen uri embernek az volt régi, kinzó és gyötrelmes rögeszméje, hogy fiatal és szép felesége megcsalja őt. S a csábítót Szalay László városi szakdíjokban vélte felfedezni, akit emiatt titkos üldözés alá vett.

A múlt hetek egyikén elment Szalay lakására, itt heves konfliktusuk volt, amelyből kifolyólag Poynár provokálta Szalayt. Azonban barátai rábeszélésére letett erről a duellumról, kibékült Szalayval s győző homlokát e szavak kíséretében törölte meg:

— Bárcsak elfelejthetném!

Senki sem értette. Pedig ezt egy világos percében mondotta s üldöző rögeszméjére gondolhatott.

Tegnap délután 5 órakor aztán tragikus fordulatot vett dr. Poynár sorsa. Töltött revolverrel fölrohant a városházára és Szalayt kereste.

— Lelövöm a gazembert! A csábítót!

Az emberek ijedten rebbentek el előle. A szolgák átfutottak a rendőrségre, ahonnan több rendőrtiszt sietett Szalay szobája felé. Ennek ajtajában hadonászott Poynár.

Megrohanták és a fegyvert Jánossy Gyula kiesavarta az örült ember kezéből, aki eltorzult arcával, de jómagával tehetetlenül, teljesen akarat nélküli lényként dült azután a rendőrtisztek karjába. Kimerült teljesen, fizikailag is, szellemileg is.

Természetesen nyomban felhívták telefonon dr. Poynár Dezső két bátyját: dr. Poynár Özsébet és dr. Poynár Szévért, akik megdöbbenve értesültek öccsük tragédiájáról. Fölsiettek a rendőrségre, ahol már dr. Mayer László t. főorvos és dr. Nemes Áron t. orvos vizsgálat alá vették dr. Poynár Dezsőt. Az orvosok megállapították, hogy nagymértékű idegesség okozta a megzavarodást. S mivel közveszélyessé lett, a mentőkkel bevitették az elmekórházba.

És ezzel becsapódott egy tanult, okos ember mögött az élet kapuja. Élő roncs lett, szellemileg hulla, aki maga mögött széles körben verte föl a megdöbbenés és részvét hullámain. A Poynároknak kiterjedt családi és rokoni nexusaik vannak, általános tisztelgetnek örvendenek s ez a borzasztó hír bizonyára lesújtó erővel fog hatni mindnyájukra.

Azonban nem lehetetlen, hogy dr. Poynár Dezső előtt ismét kitárul a világos, napsugaras élet kapuja. Az orvosi vélemény szerint még kigyógyítható s ha nem más, az idő bizonyára gyógyítani fog rajta.

..HIREK..

Tájékoztató.

Február 14. A Katholikus Kör második köz-művelődési estélye.

Február 21. A Katholikus Kör harmadik köz-művelődési estélye.

Február 28. A Katholikus Kör negyedik köz-művelődési estélye.

Március 6. Bihoreana takarékpénztár közgyűlése d. e. 10 órakor.

Március 9. D. e. 11 órakor Katholikus Kör közgyűlése.

Március 14. A Katholikus Kör ötödik köz-művelődési estélye.

Április 20. A Katholikus Kör záróünnepélye

* Hornig biboros súlyos beteg.

Báró Hornig Károly veszprémi püspök néhány nap előtt megbetegedett rezidenciájában. Vesemedencelobja támadt, a melyhez vérzés társult, rázó lázokkal. Bécsbe vitték a beteg főpapot, a honnan azonban néhány nap előtt Budapestre hozták és a Park-szanatóriumban helyezték el. Háziorvosa, dr. Havas Tivadar és dr. Cholnoky Ferenc veszprémi főorvos ajánlatára tegnap konziliomot tartottak a szanatóriumban, a hova dr. Boross Ernő főorvost meghívták. Az orvosi tanácskozás konstataulta, hogy a bántalom súlyos természetű, de a beteg erős szervezete arra a reményre jogosít, hogy néhány hét múlva elhagyhatja a szanatóriumot. Az ősz biboros az éjszakát nyugtalanul töltötte. Hőmérséke 38.3, pulzus 100, tápfelvétel kielégítő.

* Egy kör — orvos nélkül. Megirta a Tiszántul, hogy a hajdubagosi kör már régén orvos nélkül van. A kevés fizetés elidegeníti a pályázni óhajtókat. Ezért az alispán elrendelte, hogy a járási főszolgabíró Sáránd községgel 810 korona személyi pótlékot szavaztasson meg a körorvosnak. A képviselőtestület azonban nem szavazta meg. Azzal indokolja a képviselőtestület e határozatát, hogy ők úgy is nagyon keveset veszik igénybe a hajdubagosi körorvost. Inkább Derecskére mennek, ahol a gyógyszerár is van. A derecskei főszolgabíró sajnálkozásával együtt küldte be a határozatot az alispánnak.

* A Katholikus Kör mai köz-művelődési estélye. A Katholikus Kör ma este 6 órakor tartja második köz-művelődési estélyét a jogakadémia disztermében. Az estély műsora a következő:

a) Chaninade Pierette Field Bülow Es dur rondo. Zongorán előadja: Barabás Erzsike.

b) A világformáló csöndesség. Előadás, tartja: Vutskits Jenő.

c) „Rode“ VII. sz. Concert. Hegedűn: Géczy Andrea.

* Kinevezés. A m. kir. igazságügy-miniszter Karsai László nagyváradi kir. törvényszéki irodatisztet a gyulai kir. törvényszékhez telekkönyvvezetővé nevezte ki.

* Dr. Kunoss Ignác Nagyváradon. Dr. Kunoss Ignác, egyetemi tanár, a hírneves orientalista, legközelebb Nagyváradra jön felolvasást tartani. Most már meg van állapítva ennek a nagyérdéki felolvasásnak a határnapja: dr. Kunoss Ignác e hó 15-én este érkezik és 16-án, vasárnap délelőtt tartja meg felolvasását a város székházának disztermében. A kitűnő vendég előadásának

rendkívül érdekes és időszerű tárgya lesz: dr Kunoss Ignác, aki kelet népének és életének alapos ismerője, a törökök életéről fog beszélni, bizonyára nagyszámu közönség előtt. A felolvasást a Szigligeti-Társaság rendezi és tekintettel arra, hogy annak jövőre jótékony célra: a török sebesültek jeldelme fordítottatik: belépti díjjal lesz egybevéve. A jegyek Láng József, Vidor Manó könyvkereskedésében és a Hegedűs Hírlap-irodában kaphatók.

* **A vonat alatt.** Püspökladány közelében, a füzesgyarmati vonalon tegnap délután 2 órakor közlekedő vonat elűtött egy szekeret, amelyen egy házaspár ült. A férfi a vonat kerekei alá került s ott lelte halálát, az asszony a pályatest közelébe zuhant s súlyos agyrázkódást szenvedett. Az asszonyt az esti vonattal beszállították ápolás végett a debreceni kórházba. Ez ideig azonban önkívületi állapotából nem tért magához s így a rendőrség ki sem hallgathatta és személyazonosságát sem állapíthatta meg.

* **Győry nővérek** kitűnően szervezett tambura és énekkara szerez rendkívül kellemes szórakozást annak a nagyszámu publikumnak, amely esténként a *Korona-kávéház*at keresi fel. A 10 tagból álló tambura és énekkar *Mészáros és Szabó* karmesterek kitűnő vezetése alatt áll. Műsoruk elsőrangú számokból van összeválogatva, mindég változatos, szigorúan családias, szolid és gazdag. — A közönség tüntető szeretettel és nagy örömmel siet a *Korona-kávéház*ba, ahol elsőrendű kiszolgálás mellett még ilyen kellemes, olcsó és Nagy-Váradon máshol fel nem található szórakozás vár rá. A kávéház jó hírneve, a figyelmes kiszolgálás s a jelenlegi pompás zenekar egyaránt biztosítják a *Korona-kávéház* számára azt a nagy népszerűséget, amelylyel most bír. A közönség szíves pártfogását kéri továbbra is a *Győry-nővérek*.

* **Uj tanfolyamok a Rose Nyelviskolában.** Január 1-ével új tanfolyamok kezdődnek Rose tanár ábrázoló nyelviskolájában. Mától kezdve be lehet iratkozni német, francia vagy angol nyelvszakokra. A tanítás házon kívül is történhetik. Bővebb felvilágosítást ad a nyelviskola irodája, Rákóczi-ut 3.

* **Egy ebédülő aszkrényt,** amely kitűnő állapotban van, kéz alatti eladásra keres a kiadóhivatal.

* **Finon** női lack chevrau barna és fehér félcipőket vetttem partiban és azokat 4 koronától kezdve árusítom. *Feketénél, Bémer-téren,* Elite-kávéház mellett. Üzletemet május 1-én Szent János-utca 3 szám alá helyezem át.

Valódi Amerikai és Chas-sala cipők, legicsebb Bor-alino és Pichler kalapok

REICHARD áruháza

cégnél szerezhetők be.

* **Hirdetmény.** A Polgári Takaré- és Segélyszövetkezet 1910—1912. évi 15-ik évtársulatának törzsbetétei a reá eső osztalékkal együtt f. évi január 13-ától kezdve kifizettetnek. Az igazgatóság.

* Kossuth-utca 2. sz. házban egy emeleti kétszobás lakás mellékhelyiségekkel f. évi május 1 re kiadó. Ertekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

* **Eladó** egy pár jól behajtott 5 éves kocsi. Cim a kiadóban.

* **TÜZIFA** hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszentet házhoz szállít **Weiszberger és Társa.** Telefon 688. Telep: Váradvelence, vasútnál.

* **A „Biharmegyei Gazdák Aru- és Hitelintézete Rt.”** sertéshizlaldájában (Össi-tér) hizott sertések a napi áron egyenként is kaphatók.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Péntek: Egér.
Szombat: Egér.
Vasárnap: d. u. Kedves Augustin.
este: Varázskeringő.

Az egér.

Hosszu szüneteltetés után újra színre került Nagyváradon [Pailleron kedves vigjátéka. Az idej szinpadj ujdonságtermés ugy sem valami elsőrangú — bizony jobb ilyenkor régi jó darabok felfrissítésével segíteni a hiányon.

Az egér öt női szerepe a vigjátéki személyzet legjelesebbjeit hozta ismét a lámpák elé. Első sorban E. Kovács Mariskát fogadta a közönség igaz örömmel. Az ő fellépése már a siker biztosítója s tegnap is az ő pompás temperamentuma, rendkívül közvetlen játéka, pazar rutinja mindvégig valósággal vezette az egész előadást. Francia vigjátékot teljes sikerrel E. Kovács Mariska nélkül színre hozni lehetetlen. Angyal Ilka diszkrét, finom tónusokkal rajzolta meg szerepének jellemvonásait.

A címszerepben Polgár Mariska aratott megérdemelt tapsokat; igen jó volt Étsy Emilia is komolyabb szerepében. *Szentgyörgyi* Márta kivételesen most nem találta el szerepe alaphangját; szintelen maradt s azonfelül az affektáltság is nagyon erőltetett volt. Az egyetlen férfiszerepben *Tóth Elek* érdemelt föltétlen dícséretet ügyes, közvetlen játékával.

Az összjátékra a néhány jelenetben, a melyekben E. Kovács Mariska nem volt a szinpadon, ráfért volna még néhány próba.

—r.

Róza néni. E hónap egyik komoly sikerrel kecsegtető bemutatója a szezonnak a jövő hét csütörtökén lesz, amikor a szin-társulat drámai ensembléja Lengyel Menyhért Róza néni-jét mutatja be. Az illusztris szerző eme művészzel megírt életképe a budapesti Magyar Színház e havi műsorának valósággal szenzációja, amely nálunk is nagy sikert fog aratni.

Varázskeringő. Hiven a címéhez, valósággal belevarázsolta magát a közönség örök emlékébe az a csodásan finom, lágy keringő, amelynek kedvéért az operettirodalom egyik leginvenciózusabb szerzője: *Strausz* Oszkár, a maga *Varázskeringőjét* megírta. Ez a pompás zenéjű operette, amely *Kassay* Rózsának, a színházi közönség kedvére szubrettjének, nyújt alkalmat Franci szerepében sikerei szaporítására, legközelebb vasárnap este kerül színre.

A Kedves Augustin. Vasárnap délután a Kedves Augustin című vidám operette kerül színre, amely bemutatója alkalmával is nagy sikert aratott. Fall Leó kedves zenéje hamarosan népszerűvé vált Nagy-Váradon, ahol az operett személyzet kitűnő előadásokat biztosít a darabnak. A címszerepet Tompa Béla játsza nagy sikerrel, a királyleány pedig Horváth Mici egyik kitűnő szerepe.

EGYESÜLETEK

A nőegylet ülése.

A biharmegyei és nagyváradj nőegylet a tegnapi napon a Lujza Otthonban özvegy Grunwald Henrikné ügyvezető alelnök elnöklése alatt választmányi ülést tartott, melyen résztvettek dr Molnár Imréné alelnök, Bócz Gézané, Butyka Lajosné, Ficzek L.-né, özv. Géher Antalné, dr Kiss Döméné, Lausch Károlyné, Milibák Józsefné, Schuch Károlyné, Stark Róza, Szentlélek Kálmánné és Vértessy Andorné választmányi tagok, Ficzek Lajos pénztáros és Böszörményi Géza jegyző.

A választmány a Lujza Otthonban elhalt özvegy Kövér Antalné helyére föltételelesen özv. Endrey Kálmánnét és Kollarszky Piroskát fölvette, Bogdándy Anna, özv. Kun Sándorné marosvásárhelyi lakosnak havi 20 korona segélyt kiutal tekintettel arra, hogy néhai Bogdandy Vincéné rokona az egyletnél 20,000 korona alapítványt tett.

A karácsonyi gyűjtés 915 korona 92 fillért eredményezett, ehhez járult megyés püspök gróf Széchenyi Miklós 14 méter tűzifa adománya.

Uj tagokul fölvették dr Némethy Ferencné, Kolozsváry Sándorné, Hofbauer Pálné, dr Fráter Pálné, Fischer Ervinné, Fábry Albertné, Lukács Gusztávné, Herman Aladárné, özv. Mayer Antalné, Sárosy Kappeller Pálné, ifj. Moskovits Mórné, dr Demetrovits Elekné, özv. Horváth Kálmánné, dr Szolnok Jenőné, Szolnok Ilonka, özv. Bögös Lajosné és Somló Károlyné urnókat.

SPORT

Saison-nyitó football mérkőzés.

Tavasziásra fordulván az időjárás, a football sport kedvelői vasárnaptól kezdve ismét ki-vethetik részüket e rendkívül érdekes és győnyörködtető sportból. A Rhédey-kerti sportpálya teljesen rendbehozva várja derék labdarugóinkat, akik ügyes játékuikkal már anynyi élvezetes percet okoztak a pályát látogató nagy közönségnek. Vasárnap délután megtartják az első mérkőzést, melynek keretében a NAC I. népszerű csapata fog küzdeni a Törekvés I. csapatával Keletmagyarország bajnokságáért. Tehát már az első mérkőzés is nagy érdekléssel bír, mert mint bajnoki küzdelem befolyással van a kerületi bajnokságra, a NAC I. csapatának győzelme valószínűnek látszik, de a meglepetés sincs kizárva, mert a Törekvés erősen összejátszott, fiatal, lelkes játékosgárdája ma már bizonyos klasszist képvisel és a komolyan számbaveendő ellenfelek sorába tartozik. A saison-nyitó bajnoki mérkőzés, amelyet bizonyára nagy közönség fog végig szemlélni, délután fél 3 órakor veszi kezdetét. Helyárak: Fenn-

tartott hely 2 korona. Tribün 1 korona 20 fillér. Allóhely 80 fillér. Diákjegy 40 fillér. Klubtagok félhelyarat fizetnek.

Kedvezmény NAC tagoknak. A NAC választmánya elhatározta, hogy azon tagjai részére, akik tagdíjjal hátralékban nincsenek, a footballmérkőzések belépti díját felére leszállítja. A tagok igazolványi könyvecskét kapnak s ennek a pénztárnál való felmutatása mellett igényelhetik a kedvezményt.

TÁVIRÁTOK

Minisztertanács Bécsben.

Budapest, febr. 13.

(Saját tud.) Vasárnap közös minisztertanács lesz Bécsben. A közös minisztertanács, megbízható forrásból nyert értesülés szerint, kizárólag kereskedelmi politikával fog foglalkozni.

Maigeboren visszavontalemondását.

Budapest, febr. 13.

(Saját tud.) Maigeboren Emil, a mandátumáról lemondott képviselő, ma levelet kapott választóitól, a melyben a kerület bizalmáról biztosították és felszólították, hogy vonja vissza lemondását. Maigeboren erre elment a képviselőház elnökéhez és bejelentette, hogy visszavonja lemondását.

A választójogi bizottság ülése

Budapest, febr. 13.

(Saját tud.) A választójogi bizottság ma tovább folytatta ülését. Az ülésen Lukács László miniszterelnök kijelentette, hogy a mai politikai helyzetnek csupán az ellenzék az oka. A választójogi kérdését most már odázni nem lehet. A bizottság a feministák beadványát tárgyalta, majd Antal Sándor indítványát, a választói jognak az írás és olvasáshoz való kötéséről. Mindkettőt elvetették. Aztán a javaslat első fejezetét általánosságban elfogadták.

Román—bolgár konfliktus.

Szófia, febr. 13.

A román—bolgár konfliktus nagyon kiélesedett. Nika herceg kijelentette, hogy Románia semmiesetre sem mond le Szilisztriáról. A bolgár delegátus is kijelentette, hogy ők sem engednek.

Ezzel szemben az összes nagyhatalmak erős pressziót gyakorolnak a két államra, hogy a konfliktust minél előbb és békés uton intézzék el.

Schumayer a ravatalon.

Bécs, febr. 13.

Schumayer képviselő holttestét a XVI. kerület munkás-otthonának

előcsarnokában tették ravatalra. Már ma valóságos bucsujárás kezdődött a koporsóhoz. A temetés vasárnap délután két órakor lesz és mert a rendőrség attól tart, hogy a szociálisták nagy tüntetéseket rendeznek a temetés alkalmával, már is előkészületeket tett.

A szerbek borzalmas terve.

Üszkü, február 13.

A szerb seregek nagyon el vannak keseredve az albánok kitartó ellenállása miatt. Borzalmas terveket kovácsolnak ellenük. A Tisztekekkel együttesen elhatározták, hogy éjjel legyilkolják bosszúból az összes albánokat. A nőket sem fogják kímélni. A barbár vérengzést úgy látszik nem fogják tudni megakadályozni. S ez végleg aláülyesztí majd Szerbiát, illetőleg a szerb hadsereget.

Szerelmi dráma.

Baja, febr. 13.

(Saját tud.) Ma szíven szurta magát Wimmelsberg Gyula br. honvédszár önkéntes. Az öngyilkosságra az adott okot, hogy szerelmes volt egy bajai cigányprimásleányába, aki a napokban marólugot ivott. A báró utolsó perceit éli.

Uj kormányozható léghajó.

Berlin, febr. 13.

Johannisthalban újfajta kormányozható léghajóval kísérleteznek, amelyen nincsen propeller. Szakértők azt mondják, hogy az új léghajó biztosabban kormányozható, mint a Zeppelin-rendszerű és jóval gyorsabb is emennél. — Már a jövő hónapban a hadvezetőség is kísérletet fog tenni a propellertelen léghajóval, a melynek hossza 17 méter és gyorsasága másodpercenként 30 méter, míg Zeppelin legsikerültebb alkotásai is csak 20—24 másodpercmétert képesek elérni.

Lázadás Mexikóban.

London, febr. 13.

Egész városok borulnak lángba. A lázadás hihetetlenül nagy arányokban terjed. A kiszabadított fegyverek a vezérek. Ők vizsgálják a tömeget. Gyujtogatnak, rabolnak. Az asszonyokkal durván bánnak s az uri nőkről nyílt utcán letépik a ruhát. A hatóságok tehetetlenek.

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Irányzat a balkáni helyzet nyugodtabb felfogására lanya.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	—	—	11.—
Áprilisi buza (1913.)	—	—	11.80
Októberi rozs	—	—	10.40
Áprilisi rozs (1913)	—	—	10.52

Októberi zab	—	—	11.82
Áprilisi zab (1913)	—	—	11.24
Szept. tengeri	—	—	7.74
Májusi tengeri (1913)	—	—	8.03

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	786.—
Oszták hitelrészvény	—	603.—
Jelzálogbank	—	418.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	506.—
Magyar bank	—	531.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Autó (automobil) tulajdonosok szíves figyelmébe

PNEUMATIK, köpeny és tömlő, vulkanizáló műhely! TRAPP ISTVAN Budapest, VIII. ker. Tisza Kálmán-tér 26.

Postai megbízás naponként azonnal el lesz intézve. Javítások jutányos árban. Használt gumik a legmagasabb árban megvételnek.

Uj!

Uj!

Bőrönd és bőraru műhely.

HAMBURG S. bőrönd és bőraru műhelye megnyitott Nagyváradon Kossuth Lajos-u. 9. szám alatt. Készítek és elvállalok minden ezen szakmába vágó munkát és javításokat jutányos árban. Meghívásra házhoz jövők.

Uj!

Uj!

VAJNOVSZKI FERENC

uri- és női cipész, Szaniszló-u. 55.

Készít uri- és női cipőket mérték szerint. Javítások jutányos árban. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok.

Fey Rezső

mű-bádogos, vízvezeték- és csatornázási vállalat

Szent János-utca 22. szám. TELEFON 532. TELEFON 532.

Készít udvari tagymentes clostetteket vízöblítéssel. Angol-closett berendezést, víztartány vagy önzáró closett csapokkal való öblítéssel. Mindennemű épület- és díszbádogos munkát. Villanyerő gépekkel berendezve.

Telefon 12-64.

ÉHIK ANTAL

épület- és diszmű bútor asztalos
Sanc-utca a kalapgyár épületében.

Állandóan raktáron tart saját készítményű modern
bútorokat, háló-szoba és ebédlő-szoba berendezéseket
stb. Ugyanott félig használt bútorok is kaphatók.

Telefon 12-64.

Igen kellemes, biztos és kitűnő,
gyorsan használó szer köhögés,
hurut, meghűléstől eredő rekedt-
ségnél a **FARKAS-féle**

hurut-szeletke

Egy doboz ára 60 fillér.

Kapható: **FARKAS ISTVÁN**„**APOLLÓ**” drogueriájában

Nagyvárad, Rimanócy-palota

Rákóczi-ut 7/b.

Belépési felhívás.

A polgári takarékos és segély-
szövetkezet

Kossuth Lajos-utca 4. szám

**1913. jan. 1-én megnyitotta
18-ik évtársulatát.**

Az igazgatóság ez uton is felhívja Nagyvárad város és Biharvármegye t. közönségét az új évtársulatba való belépésre. A belépés tetszésszerűen számú törzsbelépet jegyzésével történik, melyek mindegyike után hetekint 1 kor. fizetendő a szövetkezet pénztárába. Vidéki tagok a befizetéseket postai csekk útján is eszközölhetik. Az új évtársulat 3 évig tart, melynek eltelté után a tagok az általuk ekként megtakarított tőkét az elért haszoneredményben való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak a heti befizetésekből tőkét gyűjtsön és hogy tagjai hitelnek, keresetnek és gazdálkodásának előmozdítása céljából nekik olcsó és kényelmes kölcsönöket nyújtson.

Kölcsönök adatainak:

- a) a heti befizetések 9 tizedesze erejéig minden további biztosíték nélkül;
- b) ingatlanokra;
- c) elegendő biztosítékot nyújtó kézi zálogra;
- d) megfelelő kezesség mellett váltókra, kötelezvényre. A szövetkezetbe való belépés alkalmával törzsbelépetként 50 fillér beíratási díj fizetendő és egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja törzsbelépeti könyvecskéjét.

Az új évtársulatba belépők részére kölcsönök már most folyósíthatnak. A kölcsönökről kiállított kötelezvények bétörz- és illetékmentesek.

A belépni szándékozók felkértenek, hogy a felvétel iránt üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos utca 4. szám) mielőbb jelentkezni szíveskedjenek.

Nagyvárad, 1912. december hó.

Tisztelettel

**A Polgári takarékos- és segélyszövetkezet
igazgatósága.**

Orvosilag több száz esetben ajánlva.

10-39. Telefon 10-39.

KEPES ELEK

orvosi kötszerész üzlete Nagy-
Várad, «Sas-passage» átjáró.

Ajánlja saját készítményű

sérvkötőit,

szuszpenzorionok fecskendő és
betegápolási cikkei, u. m. egye-
nestartók, háskötők, ágytálak.
bidég,

anatómiai sérvkötők

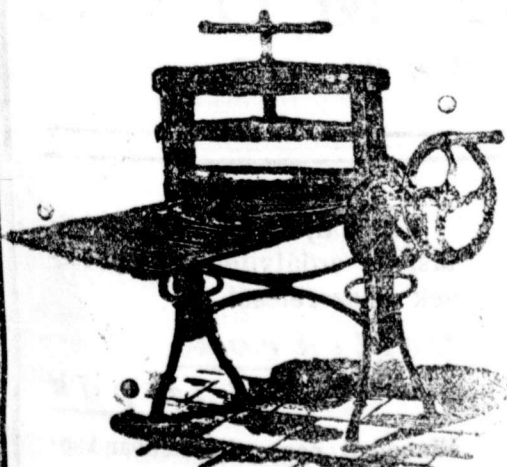
a melyek a sérvet állandóan
visszatartják, műlábak és mű-
végtagok, támgépek, gummi cikkei, harisnyák stb. és
a még fel nem sorolható cikkei. Külön pró-
baterom női és férfi kiszolgálására.
Óriási nagyraktár. Tisztviselők és
iparosoknak árengedmény.

RUFF TESTVÉREK

épület- és géplakatos műhelye
LUKÁCS GYÖRGY-UTCZA 26.

Mindenemű lakat-s munkák, vas-
szerkezetek, vízvezető javítá-
sok és takarékos-tűzhelyek első
rendű kivitelben.

Gazdasági eszközök készítése
ugymint:
ekék, boronák, borsajtók és szőlő-
zúzó stb. Lencsés kútaink úgy
tartósság, mint vízemelő képesség
tekintetében minden eddigit fölülmu-
nak. Mindenemű gépjavitások szak-
szerűen és gyorsan eszközölhetnek.

Ujdonságokból állandó nagy választék
háztartási és konyhafelszerelések kizárólagos raktára

TARSOLY és RISZTÓ vaskereskedésében
== Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon 390. ==

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat

készíti

Kovács Zsigmond

műasztalos

Szacsavay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap nívásra
azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Értesítés.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönség-
gel, hogy a Kossuth-utcán lévő a

„NAGY PIPA“

vendéglőt átvettem és azt ujonnan
átalakítottam.Naponta friss csapolású kőbányai
salon sör (alá Pilseni!)Kitűnő érmelléki faj borok. Isletes
magyaros konyha.Naponta válogatott zónás reggelik.
Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.
Pénteken mindig hálástély.
Szombaton állandóan nagy hurka-
estély zenészó mellett.

Szíves pártfogást kér

Popovics Sándor,
vendéglős.Alkalmi áruk
eladása

Nagyvárad, Kapucinus-utca 5. (Justh-ház)

Van szerencsém a nagyérdemű közönség és
ismerőseim szíves figyelmébe ajánlani, hogy
dúsan felszerelt kézmű és vegyesáru üzlete-
met megnyitottam és mindennemű vásznak,
asztalneműek, selyem és plüsch áruk, ág-
garnitúrák, szőnyegek, függönyök, női és férfi
szövetek elárúztatását a legjutányosabb áron
megkezdtem. Magamat ajánlva, maradtam
kiváló tisztelettel

Hönig M.

ALKALMI ÁRUK ELADÁSA

Nagyvárad, Kapucinus-u. 5. szám
(Justh-ház.)

Értesítés!

Az alulírott nál (Kecskemét II. ker.
Mária-város Cserép-utca 15. sz.)
kapható:Dr. Bellesheim Alfonz „Szentek
élete“ c. hírneves munkája.A több mint 700 oldalra terjedő vaskos mű
néhány napig, míg a csekély készlet tart, egész
vászon díszkötésben 12 korona helyett

3 koronáért

küldetik meg.

Kecskemét, 1913. febr. 9.

Kontz János.

HELYBEN TELEFON 11-75 VIDÉKEN

FEST! TISZTIT!
vegyileg női, férfi és
gyermek ruhákat.

MOS!

gallér és kézelőket fé-
nyesre, csipke és szövet
függönyök, bútor szö-
vetek, papi és egyen-
ruhák vegyileg tisztit-
tatnak.

Gyár: Körözs-utca 13.

Felvételi üzlet:

Zöldfa Passage 93.

Rákóczy-ut 7. szám

Mokos Sándor.

Ha nincs megelégedve

szabójával, mert
drága vagy rossz-
saul szab vagy
nem pontos, szóval bármilyen okból. Keresse fel DARABONT
GY. és TÁRSA uriszabó céget Szilvi Dezső-u. 6.
(Sonnenfeld-palota) és meglegi az ottani szolid,
olcsó, kifogástalan kiszolgálás. és gyászruhák
24 óra alatt. Vidékről egy áldott öltönyről újat
készítek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Házi csatornázást

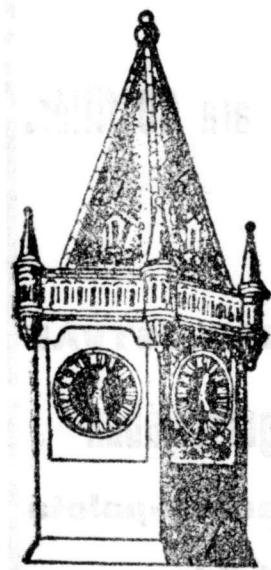
szakszerűen készít

Kondor Dezső Nagyvárad

Nagyipiac-tér Telefon 969. Gyár 1062

Cement, gipsz, nád, fedéllemez, cserép
kőpor, oltott mész stb. eladás.Sarkady és Szánthó
TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egy-
szer felhuzandó és 1
napban egyszer felhu-
zandó toronyórát
„szegess“ és „szabad-
lengésű“ járáttal, réz
kerekekkel. Olcsó árak.
TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.
Villanyerő
berendezés.Arjegyzeik kivanatra
Saját ház.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, Wolfram és egyéb izzó-
lámpák nagy raktára legolcsóbb áron a
közönség rendelkezésére áll. Telefon rende-
lésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok.

i v l á m p á k

Állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.